

Tale ved begravelsen til Randi Christensen

Kjære dere som har møtt fram her i dag, takk for at dere ville komme og minnes moren min, Randi Christensen.

Randi døde stille og rolig på Akerselva sykehjem, om morgenen søndag den 14. februar. Hun ble 87 år. Randi ble født den 24. oktober 1928 på gården Fokserød i Sandar, nord for Sandefjord. Hun var yngste barn i en søskenflokk på seks.

Randi sa selv at hun var et uønsket barn som moren hennes ikke hadde krefter til å ta seg av. Det gjorde – sa hun også selv – at hun seinere i livet slet med depresjoner og opphold på psykiatriske sykehus. Hun fikk likevel et rikt liv.

Den lille bondejenta måtte tidlig gjete kyrne. Randi fortalte hvordan hun gikk barbeint til langt utpå høsten i rimete gress, fordi hun hatet å ha på seg sko. Hun stakk føttene ned i ferske kuruiker for å holde varmen.

Randis far, Sigurd Sørensen, ville egentlig være forstmann. Han elsket skogen. Jeg husker ham som gammel og hvithåret ute i plantefeltene, eller ved sagkrakken bak skjulet.

Randi hadde en snill storebror, Thor Paulus Sørensen, to år eldre enn henne. Han passet på så de store barna ikke ertet Randi på skolen.

Storebror Thor var også glad i skauen. Jeg fikk gå med ham og Randi på skautur til gamle tufter i Sandarskogen da de begge var gamle. Da skinte også hans kjærlighet til lillesøster gjennom.

I dag ligger restene av Fokserød bare få meter fra den nye motorveien E18. Den gangen lå gården øde til. De kalte den for det bortgjemte riket.

En dag kom uventet besøk til det bortgjemte riket. Fokserødfolket var ikke vant til det. Randi fortalte at alle ble skrekkslagne og flyktet ned i kjelleren. Den eneste som satt igjen på kjøkkenet var minstejenta Randi. Hun syns det var for flaut at alle skulle være så folkesky.

Når Randi var lei seg, gikk hun ut i fjøset og gråt hos kuene. De snuste på henne med varme muler og slikket henne.

Hele familien var glad i dyra sine. Det var sorg da slakteren kom. Også far Sigurd tok det tungt. Han var nok ikke den fødte gårdbruker.

Slåttonna kunne være en fest. Ett år var høyet tørt etter dager med steikende seinsommer, men så tårnet skyene svart i vest. Det ble en kamp mot tida, og da siste lass trillet opp låvebroa bak hesten, falt de første tunge dråpene. Slike minner var gode barndomsminner for Randi.

Da Randi var ferdig med realskolen, kom spørsmålet om hun skulle få fortsette på gymnaset. Det var ingen selvfølge den gangen.

Randi eldre bror Håkon så Randis evner og overtalte foreldrene. Hun begynte på reallinjen. Hun var glad i matematikk og fysikk og klarte seg godt. Men lektoren i matematikk, en eldre mann, mente at slike fag ikke passet for kvinner.

I stedet for å ta opp kampen og kreve sin rett, bøyde den usikre landsens jenta av, og begynte på språklinje. Der fikk hun en ung lærer i biologi, Ole Jakob Sundene. Han lærte henne gleden ved botanikk, en glede hun delte med storebror Thor, som i mange år stelte hagen med stor kjærlighet og dyktighet.

Krigen kom, og Randi syklet på hageslanger til byen, fordi sykkelslanger av gummi ikke var å oppdrive. Ellers var livet på landet bedre enn livet i byen. De hadde nok mat på gården.

Randis lærer Ole Jakob hadde nettopp blitt far, og kom ut til Fokserød for å gi Randi privattimer mot å få melk til minsten. Ut fra et bilde av de to tror jeg ikke bare det var for melka han kom.

Randi fikk også oppleve nærkamp mellom britiske og tyske jagerfly i lav høyde over gården. Da freden kom, var hun russ.

Randi fortalte at nær gymnaset lå en tysk militærkaserne. Da freden ble forkynt, kom to unge tyske soldater ut og omfavnet hverandre. Nie wieder Krieg.

Da Randi fikk høre om Nürnbergprosessene og den stadig gjentatte dom: «Sentenced to death by hanging», reagerte hun med fortvilelse. Hun følte det som om vi likevel tapte krigen, og forstod ikke at andre jublet. Nå var vi også med på å spre død, mente Randi. Siden ble hun pasifist.

Da Randi var ferdig med gymnaset, begynte hun som journalist i Sandefjord blad. Det ble lange nattevakter, og for å holde seg våken, fikk hun det råd av eldre kolleger å begynne å røyke. Siden skulle Randi bli en storryker. Hun forsøkte mange ganger å slutte, uten særlig hell. Likevel – hun levde godt og lenge uten noensinne å bli rammet av de sykdommene som røykere ifølge sigarettpakkene risikerer. Slik sett har hun fungert dårlig som anti-røykepropaganda.

Så tok hun arbeid i hjemmet for døve i Andebu. Der fikk hun arbeide med de psykisk utviklingshemmede døve. Det var meningsfullt for henne.

Med sine gode gymnaskarakterer flyttet hun til Oslo og begynte på Oslo lærerskole. Snart traff hun en sjarmerende, vittig ung mann fra en familie av vestkantbohomer, min far Folke Christensen.

De første årene av samlivet med Folke var godt for Randi. De bodde i en falleferdig bygård i Huitfeldtsgate bak Drammensveien, og jeg ble født. På ett tidspunkt hadde de så dårlig råd at de måtte selge skrivemaskinen for å få penger til mat, men det var en god tid, fortalte Randi.

Hun tok spesiallærerskolen og begynte som døvelærer på Skådalen døveskole. Der ble hun en dyktig lærer i artikulasjon, kunsten å lære de døve å forme ord selv om de ikke kunne høre dem.

Da jeg skulle begynne på skolen, flyttet Randi sammen med meg til en landsens skole utenfor Halden, Rokke skole. Faren min flyttet til Polen for å undervise i språk på universitetet i Poznan. Det var slutten på ekteskapet mellom dem.

De tre årene Randi og jeg fikk i Rokke, var lykkelige år, tror jeg for oss begge. Vi bodde i skolehuset, og Randi var eneste lærer. Det var nok slitsomt, men Randi var ung og sterk. Hun måtte tidlig opp og fyre i skolestua i huset der vi bodde. Ofte fikk hun hjelp av elever til å bære ved.

Slik gikk det til at Randi var den som lærte meg å lese og skrive. Hun var en streng, men god og rettferdig lærer. Jeg fikk mange venner. Om kveldene gikk vi i bedehuset, der jeg traff venner. Foreldrene til vennene mine sang og spilte gitar.

På bedehuset fikk jeg også oppleve den religiøse lengselen til moren min, den som har fulgt henne et helt liv, på godt og vondt, vevd inn gjennom friske år og depresjoner.

Faren min Folke kom hjem i sommerferiene. Det var ikke lett for Randi. Han var dominerende og anklaget henne for å oppdra meg galt.

På tiårsdagen min rømte Randi til skogs. Faren min og lensmannen var ute for å lete etter henne. Hun ble funnet igjen noen dager senere hos en lekmannspredikant i Spydeberg, en av de som hadde betydd mye for henne da han besøkte bedehuset i Rokke. Da hadde hun gått flere dager gjennom skogen og levd av bær.

Så fulgte mange år der Randi var inn ut og av forskjellige psykiatriske sykehus, og jeg levde et omskiftelig liv med min far Folke. I perioder bodde hun hos oss, men så var hun plutselig borte igjen, innlagt på ny.

Da jeg ble tenåring, ble jeg kastet ut av faren min og flyttet tilbake til Randi. Jeg diskuterte for mye.

Jeg var nok ikke snau, men det var heller ikke Randi. Hun var en radikal mor, ung i tankene, en fin samtalepartner. Samtidig slet hun fortsatt med depresjoner. I samme periode gjorde faren min forsøk på å begå selvmord. Han hadde jernhelse og overlevde. Dette gikk hardt inn på Randi.

Da jeg var ung voksen, ble Randi katolikk. Hun fortalte hvordan det gikk til. En dag gikk hun en kveldstur i byen. Alle andre kirker var stengt, men St Olav domkirke stod åpen. Den åpne kirkedøren gjorde et sterkt inntrykk på henne. Slik skulle kirken være, følte Randi.

Hun gikk i lære for å bli konvertitt til den katolske kirken. Hallvard Rieber-Mohn ble skriftefaren hennes. Jeg tror han satte pris på den diskusjonslystne konvertitten. Randi fortalte at han under ett av skriftemålene, da hun hadde lagt fram en synd som etter hennes mening var spesielt ille, beroliget henne: Du tror kanskje at du er en spesielt

forferdelig synder, Randi, men du er bare en helt vanlig gjennomsnittssynder som oss andre.

I det katolske miljøet fant Randi gode venner. På hybelen hennes på Majorstua samlet de seg, en fargerik forsamling.

Randis ideal ble etter hvert Frans av Assisi, rikmannssønnen som forlot alt jordisk gods for å leve et enkelt liv. Slik ville også Randi leve. Hun tok jobb som vaskehjelp i NRK.

Så gjorde hun mange reiser til Assisi, hjembyen til Frans. Hun bodde og arbeidet der i lange perioder som hjelp på pensjonatet St. Anthony's Guest House, drevet av amerikanske nonner. Her fikk hun en god venninne i vaskehjelpen Bruna, en folkelig og frodig italiensk kvinne.

Ikke alle reiser til Assisi var like gode. En gang kom hun hjem og falt tilbake i en ny depresjon. En prest hadde med sin dominerende oppførsel fått et tak på henne som jeg ennå er usikker på hvordan jeg skal tolke.

Da jeg selv fikk familie og barn, falt Randi tilbake i enda flere depresjoner. Løsningen ble å ta henne til oss, etter hvert i kjellerleiligheten i tomannsboligen vår på Rødtvet. Her fikk barna vokse opp med bestemor en trapp ned, eller ute blant blomstene i hagen, når ikke depresjoner lenket henne til sengen.

Min eldste datter Hanne Sigrun forteller at bestemor betød mye for henne.

Da hun og lillebror Per var små, satte bestemor Randi fram skåler med melk, og barna lekte at de var katter og slikket melk på alle fire. Da de ble større, laget bestemor Randi skolestue. Hannes yngre bror Per syntes det var stas å være med på disse skoletimene.

Seinere ble Øyvind født. Da han var bare to år gammel, hjalp han bestemor Randi å vanne i hagen. De var begge glad i blomstene.

Da Hanne ble tenåring, dro hun ofte innom bestemor Randi etter skolen.

– Hun var en fin samtalepartner for en ung voksen, en som hadde tid til å snakke om både vanskelige og filosofiske emner, forteller Hanne.

Per fulgte henne også på hennes siste reise til Assisi. Bildet på heftet dere har fått, er fra denne reisen.

Barna fikk også se de tilbakevendende depresjonene.

– Det var trist for oss å se på, men vi fikk fra et trygt ståsted oppleve hennes strev med livet sitt. Det er en erfaring som et ungt menneske lærer av og tar med seg, forteller Hanne.

I 2008 flyttet Randi ut av leiligheten på Rødtvet til St. Elisabethsøstrenes hybelhus på Nordstrand. De første årene hjalp hun til, fortsatt med lærerblodet i årene, med å undervise utenlandske prester og nonner i norsk, i det som etterhvert mer og mer ble en innvandrerkirke.

De tre siste årene av sitt liv begynte hukommelsen å svikte Randi. Randi ble avhengig av omsorg, både fra søstrene på St. Elisabeth-hjemmet og fra kommunale hjemmetjenester.

Til slutt kunne hun ikke lenger bo i hybelen. Sykehjem ble hjemmet hennes de tre siste årene, først Lilleborg sykehjem og til slutt Akerselva sykehjem. Fram til sist sommer besøkte jeg henne regelmessig. Hun var plaget av at hukommelsen og den klare tanken sviktet, og ønsket seg vekk.

Når jeg viste bilder fra ungdommen hennes, lysnet hun fortsatt opp og husket. Men etter sommeren i fjor kunne heller ikke gamle minner nå inn til henne.

Jeg tror likevel det siste halve året i helt dement og fjern tilstand ble bedre for henne. Hun var på sett og vis over på den andre siden, helt overgitt til det jeg opplevde som varme og omsorgsfulle pleiere.

Så, lørdag kveld 13. februar fikk jeg telefon om at hun var blitt mye dårligere. Jeg ba nattevakten ringe hvis de skjønnte at døden nærmet seg. Døden må ha kommet raskt og smertefritt, for neste morgen ringte en pleier og fortalte at hun var død.

Jeg besøkte Randi for siste gang da hun var ferdig stelt. Hun lå fortsatt i sengen med tøyhunden i armkroken, den som hadde vært hennes trøst på sykehjemmet. Kroppen var gammel, men overgitt som et lite barn. Fødsel og død har det samme store alvor. De peker mot det store og det lille livet.

Så overgir vi Randi til det som noen av oss kaller Gud, andre kaller det store kretsløpet, og atter andre kanskje ikke en gang vil ha et navn på. Men Randi lever videre i oss og i nye slekter.

Så sier jeg, fra en pasifist til en annen, fred være med deg, Randi. Alt er tilgivelse.